

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro unoquoque centimetro quadrato.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, *commentarii* VOX URBIS *possessorem et administratorem*

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA

Apud GRESCHNER ET WOLF

VARSAVIAE POLONORUM
Rabowickie Przedmiescie, 15

IN ANGLIA

Apud BURNS AND OATES

LONDON W.
28, Orchard Street.

**IN CIVITATIBUS FOEDERATIS
AMERICAEE SEPTEMTR.**

Apud FRIDERICUM PUSTET

S. Sedis Apost et S. Rituum Congr. Typogr.
NEW YORK
52, Barclay Street.

IN GERMANIA

Apud FRIDERICUM PUSTET

S. Sedis Apost et S. Rituum Congr.
Typogr.
RATISBONAE in BAVARIA

IN CANADA

Apud LIBRAIRIE GRANGER FRERES

MONTREAL
1898, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

POST BELLUM AFRICANUM	P. Rossani.
LATINAE ADNOTATIUNCULAE	Maurus Ricci.
DE AUDITORIIS	G. P.
HORAE SUBSECIVAE. Pugna Davidis adversus Goliath	T. Grottanelli.
HENRICUS DOMINICUS LACORDAIRE	A. Vieillot.
SEPULCRA REGUM LATINORUM HIEROSOLYMAE	A. Costaggini.
FABULAE SELECTAE FONTANII A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE	Fr. Xav. Reuss.
MARTINICAE INSULAE TERRAEMOTUS	H.D.V. Pieralice.
EX ITALIS URBIBUS. De Taurinensi bonarum artium concursu	Subalpinus.
ANNALES	Poplicola.
AENIGMATA	I. Sola.

In secunda operculi pagina:

PROSPECTUS NOVAE SUBNOTATIONIS COMM. VOX URBIS A KAL. IULIIS
AD EXPLETUM ANNUM MCMII.

In tertia operculi pagina:

PER ORBEM

EPISTOLARUM COMMERCIIUM

Viator.

A secretis.

ROMAE

EX OFFICINA PACIS, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

M CMII

Giappone, Francisus et Soc.

**OFFICINA
ANAGLYPTIS, GEMMIS CONCHISQUE CAELANDIS**

**PRÆSERTIM IN REDDENDIS FIGURIS
PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS**

TEMPERANTIA IN PRETIO — DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE — Via Salaria, 129 — ROMAE

IBER (vulgo "ALBUM,")
praecipua Urbis referens, pulchritudine insignis atque, commentarii *Vox Urbis* moderatore iubente, expresse conflatus, apud eundem commentarii administratorem, ROMAE, VIA ALESSANDRINA, 87, ven. lib. 1.50.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE — Via Alessandrina, 87

**PROSPECTUS NOVAE SUBNOTATIONIS
KAL. IAN. USQUE AD EXPLETUM ANNUM MCMII.**

(Vid. in secunda operculi pagina).

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

IN SELECTIONIBUS VARIIS ET NUMERO ET PRETIO

PROSPECTUS NOVAE SUBNOTATIONIS *VOX URBIS* Administratorem.

PROSPECTUS MONTE PROSPECTUS

(n. 110 X 0.24)

PROSPECTUS commentarii *VOX URBIS* dono datus est,
venit singillatim L. 2.50

PROSPECTUS commentarii *VOX URBIS* Administratorem.

PROSPECTUS commentarii *VOX URBIS* Administratorem.

PROSPECTUS commentarii *VOX URBIS* Administratorem.

DE LAUDI LATINE

IL CANTICO DEL SOLE

DI

S. FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefationem a Paulo Sabatier, viro rei longe peritissimo, conscriptam, continentur laudes latinae cum interpretatione italica, *Canticum Solis*, necnon illa *Speculi perfectionis* capita, quae *Cantici* originem exponunt, aliisque permulta. Libellum, quem proxime alii subsequenter ad parvam *Bibliothecam Franciscanam* comparandam, *Paulus Salvadori*, litteris tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud commentarii *Vox Urbis* Administratorem venit L. 0.50, in pauperum lavamen.

Sociis qui in Nordica America versantur vehementer commendamus quod a Sodalibus Carmelitis novissime institutum est ac regitur

COLLEGIUM SANCTI CYRILLI

ad liberalem eandemque Christianam et nostrae aetati aptam institutionem iuvenibus comparandam.

Prospectus studiorum et regularum, quae collegium moderantur, petatur ab ipsius Collegii Preside, 6413 Star Avenue (Woodlawn) — Chicago, Illinois.

PHILIPPUS VITI Eques

MARMORARIUS

ROMAE - Via Alessandrina N. 51, 52 - ROMAE

Affabre sculpsit quae sunt ad simulacra, altaria, sacella, aediculas, uti patet ex operibus erectis aut reffectis in Basilica Lateranensi, Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina, Eudoxiana, etc.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE — Via Alessandrina, 87.

POST BELLUM AFRICANUM.

Angli tandem foedus pacemque cum hostibus acerrimis ultima in Africa ferierunt, exultis populis laeto animo nuncium accipientibus quod discordiam direptam vidissent, unde tantae hactenus caedes, ruinae, depopulationes, commerciorum negotiorumque iacturae processerant. At simul non negarunt, quin etiam summarum virtutum documentum luculentissimum probarunt, a fortissima Anglorum gente editum, ad regnum quidem nata dignaque imperio, quod iam latissime per orbem patet. Mira enim concordia neque populus neque magistratus, licet non semel gravissimum fortunae bellicae discrimen imminere videretur, de re publica nunquam dubitarunt atque constanti voluntate victoriam quovis pretio assequendam persequuti sunt.

Idem quod Anglis propositum coloniae eorum terra marique per mundum dissitae adse-ruisse comperimus, quarum ex litoribus indefatigato conatu auxilia peditum equitumque ad ultimam Africam appulere. Qua quidem ex concordia constitit unum eundemque esse Anglorum omnium qui ubique terrarum incolunt animum, Anglicum nomen imperiumque, simul conlatis viribus opibusque, princeps inter gentes hodiernas reddere, atque domi militiaeque potentissimum, spectaculumque ponere sane magnum, novum, idque honeste admirandum, in ratione civili gravissimum, circa populorum disciplinam exempli auctoritate maxime valens!

✱

Quae si quis in dubium revocet mecum belli vices sine partium studio recognoscat.

Arma quarto id. Oct. ann. MDCCCXCIX commissa: ea Boeri ultro inferentes Natal provinciam pervasere atque Ladysmith. Kimberley, Mafeking urbes obsidione cinxerunt. Tunc ipsi pariter equestri pedestrique ordine pugnare edocti, ballistis tormentisque lectissimis muniti, quinquaginta millia equitum et amplius numerabant; Angli contra triginta millia milites numero aequabant eosque parum ad bellum instructos. Itaque ad Februarium usque mensem assiduas Anglorum clades prima belli fortuna paravit. Sed tamen virtus Boerorum haud paripertitia vixit: cunctantes enim circa obsessas

urbes, etsi duces Anglos pluries fuderint — et Methuen ad Belmont locum, ad Graspan, ad Modder flumen, ad Magesfontein; Gatacre duces ad Stramberg; Buller ad Colenso campum, atque ad Spion montem, — tempus spatiumque fusis hostibus dedere sese colligendi novaeque vires ex litore, quod ubique tenebant, per mare missa accipiendi et auxilia cogendi. Inde novus eorum dux Roberts, cum opportunum duxit, auctis viribus, brevi potuit suorum reintegrare fortunam, idque efficere ut copiis circumventus Cronje, Boerorum imperatorum primus, arma tradere sit coactus. Exinde iter ab Anglis initum Praetoriam versus ingenti exercitus multitudine, latissimam per frontem properante, atque hinc et inde hostium agmina ita minitante, ut absque pugna plerumque suis e locis eos depulerit, urbes Kimberley, Ladysmith, Mafeking e diuturna obsessione solverit, denique Bloemfontein primum urbem, deinde Iohannesburg, ipsamque Praetoriam occupavit. Tunc Angli decreto edicere potuerunt utramque rempublicam, Transvaalianam atque Orangianam, deletam.

Boeri vero nunquam fracti non ante se arma posituros declararunt quam legionum suarum ultima superesset. Inde advelitationibus assiduus divisum atque dispersum bellum, idque maxime diuturnum laborisque et periculorum plenum, in quo maxima nomina illustrata Boerorum ducum, qui nec animo nec viribus unquam demissi per biennium circiter quotidie fere obsequitantes cum suis incursiones per sua loca duxerunt; Dewet eorum princeps, deinde Botha, Beyers, Ben Wiljoen, Kruitinger, Delarey denique ille, qui Methuen Anglum non semel superavit.

Cui Boerorum contumaciae Anglorum constantia respondit; legiones, equites, commeatus, tormenta inexhausto impendio nova semper mituntur, ut hostes tandem vi atque multitudine oppressi in deditionem venirent.

Bellum in infinitum duci videbatur; cui tamen bono? Angli enim satis superque ostenderant voluntatem ac potentiam suam, ac Boeri simul gentis honorem et virtutem haud minus adfirmaverant: adde praecipuos belli auctores aut decessisse, ut Caecilium Rhodes, Victoriam Regnam, Joubert hostium ducem; aut alio migrasse, ut Paulum Krugerium atque Fischer, Wessel,

Wolmarans; aut captivos factos, ut Cronje, Prinsloo, Kruitinger, Malan; vel denique senio aut morbis impotes, ut Stejin praesidem. Quare iam apparuit optimum esse consilium arma ponere ad totius humani generis bonum.

✱

Itaque exactum est bellum, cui plures easque nullius momenti causas hinc inde tribuerunt; ego vero, ni fallor, altiores repeto; ex historica, dico, duarum gentium aemulatione, quae iam inde apparuit cum primum (saeculum iam defluxit) Anglici milites ad litus, quod Batavi iam occupaverant, appulere. Foedere reiecto, quod obvium occurrebat, gentes illae pro castris poene steterunt; dumque Batavi secreta consilia moliuntur ut Anglos ad mare usque repellant, Angli contra consilia nova fovant de late coloniis iungendis, utque ex iis Egyptum usque ferreo tramite non interrupto Anglica via omnem Africam dividant. Imperium fortuna Anglis tradidit: eritne haec ratio ultima aemulationis illius? Anglorum prudentia in re publica administranda facile nobis suadet fore ut Africana pax nunquam in posterum turbetur, utque, prout Salisbury Anglici administrati est vulgatum consilium, revera Boeri Anglicae potentiae adiutores fiant.

Absurdum videtur; si quis tamen secum ipse reputaverit victorum Gallorum atque Iberorum progeniem maximos Romani imperii honores obtinuisse, mirum haud inveniet fortissimorum virorum De Wet aut Delarey liberos posse quondam ad moderandam fortunam alterius ex maximis Britannorum coloniis deputari. Tunc Boeri fient certiores suam originem haud longe dissimilem ab aemulorum origine fuisse, unaque cum iis in cultum et humanitatem per omnem Africam diffundenda incumbant.

P. ROSSANI.

LATINAE ADNOTATIUNCULAE

Maurus Riccius Iosepho Franceschio s.

ELEGANTIAE praecepta quae a me petis, ego neque calleo, neque etiam si callerem, otium mihi esset tibi tradendi. Si qua, cum mens auditor esses, accepisti, et adhuc recordaris, ea tecum revolve. Nempe dixi ante genitivum casum posse aliquando nomen praetermitti, exemplo Tullii *De Finibus*, ubi haec leguntur: « Venit mihi Platonis in mentem », scilicet re-

AD MAGIS MAGISQUE
"VOX URBIS", COMMENTARII PROPAGATIONEM AUGENDAM
NOVA INDICTA EST SUBNOTATIO

A PROXIMIS KALENDIS IULI USQUE AD EXPLETUM ANNUM MCMII
(NUM. XIII-XXIV).

UT ACCEDERE OMNES POSSINT

SUBNOTATIONIS PRETIUM CONSTITUTUM EST:

Libel. 2,50; Mar. 2; Sch. 2; Rubl. 1; Cor. 2 $\frac{1}{2}$.

Qui insolita, gratuita paene, huius con-
sociationis ratione frui volunt, nulla inter-
posita mora, *nomen suum cum pretio recto tramite*
mittant ad

ABISTIDEM LEONORI EQUITEM

COMMENTARII "VOX URBIS", POSSESSOREM ET ADMINISTRATOREM,

ROMAM, via Alessandrina 87.

sapientiae numeri omnes eruditissimorum ore versabantur. Age de reliquis. Ipse vero, beatissimus omnium, quod magis libuisset, convivium ex duodecim adibat una cum iis, quos invitaverat. Quaeso, quid erant duodecim illa triclinia, nisi duodecim auditoria? Anne non placent, quia in illis cenabatur, quamvis mihi hac de causa potius placerent? Habebant domi, habebant ruris, habebant in hortis auditoria, bibliothecas, hemicyclia, in quibus sederent, ut solebant confabulaturi seniores, philosophi, poetae, oratores, de suis doctrinis plenissime disputantes. Quod ego, ut probem, testimonio M. T. Ciceronis utor a libro, quem *de amicitia* scripsit ad Atticum. Atque eo in hemicyclo quanta colloquentium et respondentium dignitas!, quanta auctoritas!, quanta sapientia!, quanta maiestas! Num illic Cicero fingeat, quae nusquam hemicyclia, auditoria erant?...

Ficta voluptatis causa sunt proxima veris!

Omne vero punctum feram ubi in memoriam revocavero, quae in oratione pro Archia poeta, romana civitate donando, feliciter Tullius suo more describit. Agitur de illo Archia, cui Luculliana domus et adolescenti hospita patuit, et familiarissima seni patebat; de illo Archia, ad quem Metellus Numidicus, Pius huius Metelli filius, Marius, M. Aemilius, Quintus Catulus uterque, Lucius Crassus, Octavii domus omnis, et Hortensii, et Cato, et Drusus veniebant; de illo Archia, quem certatim rapiebant, secum cenatum honoris causa trahebant, honoris causa medium statuebant in consessu omni summorum virorum. Atqui de eo sic Tullius: « Quoties ego hunc Archiam vidi, indices, (utar enim vestra benignitate, quoniam me in hoc novo genere dicendi tam diligenter attenditis) quoties ego hunc vidi, cum literam scripsisset nullam, magnum numerum optimorum versuum de his ipsis rebus, quae tunc agerentur, dicere ex tempore? Quoties revocatum eandem rem dicere, commutatis verbis atque sententiis! » Erant ergo ante Pollionis aetatem auditoria; locatitia utrum fuerint nec ne, non est nostri muneris quaerere; acciebantur, conveniebant auditum amici tum poetae, tum alii; id autem non modo C. Marii et Luculli temporibus fuisse pro certo scimus, sed non temere dicimus vel Ennio poeta coram Laelio et Scipionibus, immo coram omni Corneliorum familia, sua carmina recitante. Privata auditoria haec ita dixi se habere, ut multa cum publicis, quae deinde exstructa sunt, circa adventantes haberent communia; quapropter nec minus publica dicenda sunt quae privata iudicantur, nec minus privata, quae publica. Hadriano Augusto laus est, quod athenaeum excitavit, ut poetis, ut scriptoribus, ut philosophis auditorium non esset ostiatim quaerendum.

Num vero Pollionis auditorium ceciderat? Athenaeum hoc recitantibus patuit usque ad Imperii Romani finem, nam Symmacus de illo loquitur in epistolis suis.

Num utrum prosint haec auditoria, an noceant aliquis quaerat? Quidquid de re Iuvenalis, quid Persius, quid quisque consentiat, aut dissentiat, mihi videntur opportuna ad aemulationem saltem nunc esse. Adolescentibus gloriam aliquam, senibus delectamentum praebent;

exercitationem omnibus. Ruere hisce ex auditoriis litteras non concedam; nam aliunde quaerenda est causa ruinae, quae latinas oppressit litteras, quae nostras nuper, tertio nondum sumus a saeculo, oppressit. Auditoria plurima opto; at ne quid litteraria respublica detrimenti inde capiat, velim eruditos viros attente audire, quae pronuntiantur in iis, et, qua docti senes benignitate solent, confirmare, regere, monere tirones, ut ea sequantur, quae optima sunt, non quae videantur, ut ambitiosi a communi sapientia non fugiant, qui timent ne ceteris existimentur aequales.

G. P.

HORAE SUBSECIVAE.

PUGNA DAVIDIS ADVERSUS GOLIATH.

*Armipotens Goliath immani corpore monstrum,
Israel his dictis elata voce lacessit:*
- « Agmen pro! ignavum, frustra certare paratum,
Ex vobis quisnam par sit committere mecum
Pugnam? » Ridens nulla audit responsa remitti,
Percussasque metu spernit magis inde phalanges.
Probra sed impavido non passus pectore David
Irruit in medium, et regi sese obviis offert:
- « Quaeso, mihi - exclamans - sit fas concurrere soli;
In me nulla mora, et me non timor occupat ullus:
Dedecus hoc tantum nostra de gente repelle ».
Cui rex: - « O quonam te nunc insania ducit?
Tu puer hoc facinus? Tibi mors certissima ». At ardens:
- « Pelle metum - subicit iuvenis. - Tu mira videbis,
Quantaque praesidio mihi sit fiducia divo.
Scilicet, aggredior cuius sub numine pugnam,
Is dabit ut redeam prostrato victor ab hoste ».
- « Vota cadant utinam, - tollens ad sidera palmas,
Rex ait, - ampla feres tunc praemia. Numine summo
Auspice, te haud timeam virtutem extendere factis.
Ito, detque Deus lumen roburque iuventae ».
Haec fatus puerum insuetis rex instruit armis;
Eximii at his iuvenis petit, arripiensque repente
Ritu pastorum nitidos lapidesque, peramque,
Atque pedum liber sacrum procedit in hostem.
Ut Goliath puerum cedentem ex agmine vidit,
Despicit, atque abiens effatur: - « Mene putasti
Esse canem? » - « At non effugies, - puer inclitus inquit, -
Sufficiet praesens vires, aderitque periclo,
Et clarum ut de te referam dabit ille triumphum,
Qui me servavit diris ex faucibus ursi ».
Ira ardens Goliath e vagina eripit ensem:
- « Et iam perolves, - inquit, - stultissime, poenas ».
Exemplo David, divino numine fretus,
Ocyus in fundam lapidem demittit, in illum
Et rotat: iniectus volat hic velocior aura
Stridens, et frontem mortali percutit ictu;
Impius in media exanimis procumbit arena.
Hostiles dare terga fugae tunc undique turmae,
Laetitiae voces, altos et tollere plausus
Israel: - « O nostra salus, o gloria nostrae -
Exclamans - gentis, salve fortissime David! »
Victi aut ille caput victi ipsius ense recidit,
Imponitque hastae. Magna comitante caterva
Ipse triumphator petit urbem. En undique clamant:
- « Fortunate puer, belli tu instante tumultu
Tu rem restituis solus. Quis robore maior,
Quisnam animo? O audens, invictaque dextera bello!
O salve, nullus tibi iam se comparet hostis!
Quo tam praeclaro se patria iactet alumno?
Nempe suo pugnat semper cum milite Numen,
Et legit infirmos saepe ad fortissima quaeque ».

Aquis Taurinis.

TRYPHON GROTTANELLI

HENRICUS DOMINICUS LACORDAIRE.

Nec patrio solo, nec maioribus meis, neque christiano nomine, neque humano genere dignus essem, solemnem si tacitus obruerem silentio recordationem viri, his diebus elapso saeculo nascentis, quo veluti sidere et civitas nostra gallica, et christiana res, et litterae et scientia novo sunt splendore perfusae, et magnum nactae ornamentum. Non enim huic, vel illi, non sibi, non suis, non Dominicanae familiae tantum, non Galliae Henricus Dominicus Lacordaire natus est alite fausto, sed christianae religioni, sed humano penitus generi; vox eius quippe ferme in universum terrarum orbem intonuit, et vel per ultimos orbis fines huius Apostoli scripta volitarunt.

Et quidem forensibus dedit operam studiis, nec exiguum in hisce gloriam reperiebat prudentia simul, aspectu, voce, maiorem adepturus firmioribus annis, divitias pariter cum nomine magno sibi comparaturus. At pestilentia illa Voltairiana exsultantem adolescentis animum arripuerat, ut mos est et necessitas in gallicis athenaeis, intendentem in iuris disciplinas, et publicae vitae exordia praeparantem, qua magnus et celeberrimus orator effectus in coetu populari demum sederet in primis, rempublicam administrandam susceperet, nomine suo Galliam, Europam impleteret.

Coram haec versabantur, et iam proxima, et iam potenti tenenda manu, cum repente, ceteris nihil tale suspicantibus, ipso nihil tale cogitante, et fortassis nihil tale volenti, facta est super eum vox Dei confringentis cedros, et inclinantis superba Libani, et sternentis aspera in vias planas, et ditantis floribus arenosa deserti. Hic igitur illa imbutus eloquentia, quam adeptus erat singularem Chateaubriandi ac De-Maistre volumina perlegens, pulcherrima reddens declamatione quae Lamartine, quae Victor Hugo conscripserant, audiens assiduus quae Lamennais et Michelet rotundo ore eloquebantur, repente gentibus nunciat epistola insigni, quae monumentum quoddam perenne est facundiae simul et sapientiae, se veritati victas dedisse manus, veritati mirabiliter emicanti, coruscanti, splendenti, et religioni serviendae dicare se totum, terrestribus caelestia anteferebat, labilia et fluxa huius mundi cum stantibus et aeternis commutans. Quinimo, ut ea praestaret, quae alta mente premebat, in Ordinem Praedicatorum, quem Dominicus Guzmanus instituit, se detulit, ibique theologiae Thomisticae disciplina exultans, sacerdos factus, praeco singularis e sacro suggestu apparuit, in quo et *Genius Christianismi* Chateaubriandi, et *Meditationes* clarissimi De-Maistre, quasi discurrentia quaquaversus fulmina fulgurabant. Obstupere audientes, et quamplurimi timuerunt ne orator hic singulari suo abreptus impetu fines aliquando sepesque calcaret, ulteriusque veheretur quam par esset, lacrimabile vulnus in catholica dogmata et in catholicas consuetudines importans, quasi levia essent, quae plurima a Calvino ad « Encyclopedistas » christiana Gallia tolerarat.

Commovebat interea gentes, quas una ad se alliciebat, ac dum hi mussantes in speculis sunt, quasi scrutantes utrum excederet, illi rapiabantur virtute dicentis, et nova non tentanda

pultus est in ecclesia Dominici sepulcri sub loco Calvarii ubi passus est Dominus » (1).

Baldovinus I frater eius in regnum ei successit, qui tamen decem et octo post annos assiduis praeliis absumptus Martio mense obiit, pariterque reconditus est « iuxta fratrem sub monte Calvariae in loco, qui dicitur Golgotha » (2).

Fratrum sepulera praecipua ea forma erecta fuisse creduntur, quae tunc temporis in moribus erat « basiliculae nomine » distincta: imposito scilicet quatuor columnis, parvis quidem atque elegantibus, tecto in trianguli solidi figuram, cuius in facie funebres inscriptiones erant insculptae. Inscriptio autem Godefridi cineribus appositae, quae cum eius monumento Boloniae nuper est restituta, eiusmodi erat:

HIC IACET INCLYTUS DUX GODEFRIDUS
DE BULLON QUI TOTAM ISTAM TERRAM
AQUISIVIT CULTUI CHRISTIANO
CUIUS ANIMA REGNET CUM CHRISTO. AMEN (3).

Verum, quoniam multo recentior huius inscriptionis stilus videtur, quam ut ad aetatem qua Godefridus mortuus est referri possit, investigantibus sedulo antiqua monumenta vetustior inscriptio patuit in latinum opusculum relata: *De situ urbis Ierusalem et de Locis Sanctis intra ipsam urbem sive circum iacentibus* ab ignoto auctore saeculo XII ineunte digestum (4); ubi haec de Godefrido leguntur: «... sepultus est sub incomparabili moerore ante Golgotha ubi crucifixus est Dominus noster. In cuius tumulo hi versus scripti sunt:

*Mirificum sidus, dux hic recubat Godefridus
Egipti terror, Arabum fuga, Persidis horror.
Rex licet electus rex noluit intitulari
Nec diademari sed sub Christo famulari.
Eius erat cura, Syon sua reddere iura.
Catholiceque sequi sacra dogmata iuris et equi,
Totum scisma teri circa se, iusque foveri.
Sic et cum superis potuit diadema mereri
Milicie speculum, populi vigor, anchora cleri.*

Omnino similis huius inscriptio legebatur Baldovini sepulcro appositae:

*Rex Baldwinus Iudas alter Machabeus.
Spes Patriae vigor Ecclesiae virtus utriusque
Quem formidabunt cui dona tributa ferebant
Cedar et Aegyptus, Dan ac homicida Damascus
Proh dolor in modico clauditur hoc tumulo.*

Haec itaque erant sepulera duo tamquam custodiae vigiles ante illud « Adami sacellum » posita, quibus proximi atque eodem ordine Baldovini II regis atque Fulconis ex gente Angioina tumuli erant. Ille enim postquam duodecim annos regnavit, fessus laboribus atque proeliis, in discrimen mortis devenit. Tunc autem: «... coram Patriarcha et Baronibus se regali exuens dignitate genero Fulconi filiaeque sceptrum regni concessit; dixitque se velle Christi amore in pauperie mori, et canonicorum regularium S. Sepulcri habitum suscepit ubi et sepultus est » (5).

Sed Fulco quoque tredecim post annos ex equo collapsus obiit relinquens filios pueros

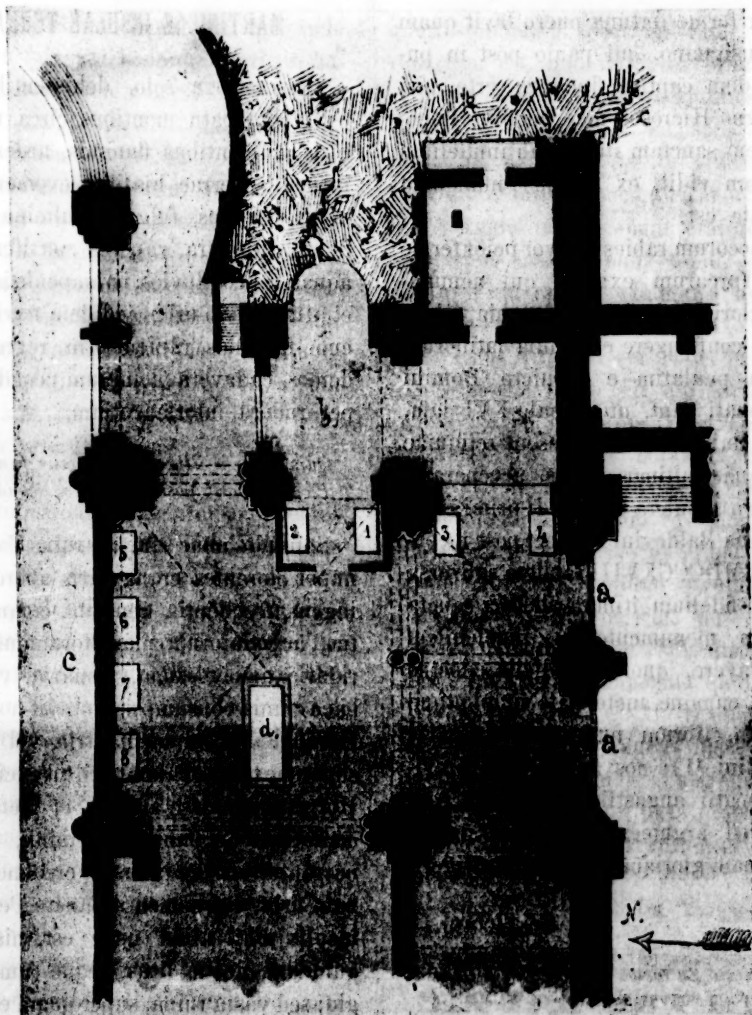
(1) Ibid., c. 23.

(2) Loc. cit.

(3) Hanc transcripsit anonymus *Bellorum Sacrorum* historiographus anno MCCCLXXIV; at eius vestigia post incendium an. MDCCCVIII excitatum, nulla supersunt.

(4) Huius opusculi ms. exaratum inter annum MCLI et MCLVII habetur in exemplari chronice Roberti Monaci apud Bibl. Parisiensem n. 5129.

(5) MARINI SANUTI, *Secreta fidelium crucis*.

Sepulchra Regum Latinorum Hierosolymae.

1) Sepulch. Godefridi.	5) Sepulch. Balduini III.	a) Aditus ad Ecclesiam S. Sepulchri
2) " Balduini I.	6) " Amalrici.	b) Sacellum " Adami "
3) " Balduini II.	7) " Balduini IV.	c) Chorus Graecorum.
4) " Fulconis Angioini.	8) " Balduini V.	d) " Petra unctionis "

duos maternae tutelae commissos. Delatum eius corpus Hierosolymam: «... occurrente clero et populo in ecclesia Dominici sepulchri, sub monte Calvariae, introeuntibus ad dexteram secus portam, inter alios felicis memoriae reges... sepultus est » (1).

Melisenda uxor eius regnum tenuit quoadusque filius natu maior Baldovinus eam renuentem e throno descendere armis coegit linquere sceptrum. Anno autem MCLXI mortua, regina sepulta est: «... in valle Iosaphat descendentibus ad sepulchrum Beatae et intemeratae Dei Genitricis et Virginis ad dexteram in crypta lapidea » (2).

Baldovinus III, eius filius, et qui ei successere in basilica Sancti Sepulchri pariter tumulati sunt; sed alio ordine prope murum, quo hodie chorus Graecorum ocluditur, haud quidem, ut primi illi reges, sub monte Calvariae, sed ante Calvariae locum, ut Vilhelmus Tirus testatur: «... cum summa reverentia et regalibus exequiis... in ecclesia Dominici sepulchri ante Calvariae locum... honorifice inter suos praedecessores sepulturae traditus est » (3). Theodericus autem monachus, qui anno MCLXXII loca sancta peragravit, (4) sepulchrum describit primum inter quinque qui eodem ordine e septemtrione ad meridiem disposita erant, atque enarrat « pretioso opere factum et pario mar-

more et choro contiguum, fratris est regis Hierosolymorum nomine Baldewini ».

De Amalrici fratris eius, qui ei successit, tumulo haec tantum a Vilhelmo ipso Tirio adnotantur: « Sepultus est inter alios praedecessores suos, secus fratrem, in eadem linea, ante locum Calvariae »; verum de huius monumento, iam a saeculo XVI, cum Palaestinam Ioannes Cotovicus visitavit, legimus nulla vestigia, uti et de Baldovini sepulchro, superfuisse.

Amalrico Baldovinus successit, nomine IV, qui tamen postquam bis iam Saladinum hostem strenuissimum superasset, lepra confectus decemoseptimo kal. Aprilis anno MCLXXXV mortuus est. Hic quoque « cum suis patribus » iuxta anonimum saec. XII scriptorem, « iuxta chorum sancti sepulchri traditus est sepulturae ». Successorem regni reliquit puerum sororis filium Baldovinum nomine V, in tutelam Sibillae matris atque Raymundi comitis Tripolitani, qui cum quinquennis rex esset coronatus, octavo vix aetatis anno vita est functus. Tunc Sibilla regnum adipiscitur atque sponsum Guidonem a Lusignano regem clamat. Inter haec Baldovinus ille V puerulus reconditur et ipse « in parvo sepulchro » iuxta avunculum; cuius quidem sepulchri Quaresmius in suo eruditissimo opere de locis sanctis refert epitaphium:

SEPTIMUS: IN TUMULO PUER: ISTO REX TUMULATUS
EST: BALDEVINUS: REGUM: DE SANGUINE: NATUS
QUEM: TULIT: E MUNDO: SORS: PRIME CONDITIONIS
UT PARADYSIAE LOCA: POSSIDEAT REGIONIS.

(1) VILHELMUS TIRIUS, l. XII, c. 6.

(2) Ib., l. XVIII, c. 32.

(3) l. XVIII, c. 24.

(4) Theoderici libellus de locis sanctis von TITUS TOBLER. — St. Gallen, MDCCCLXV.

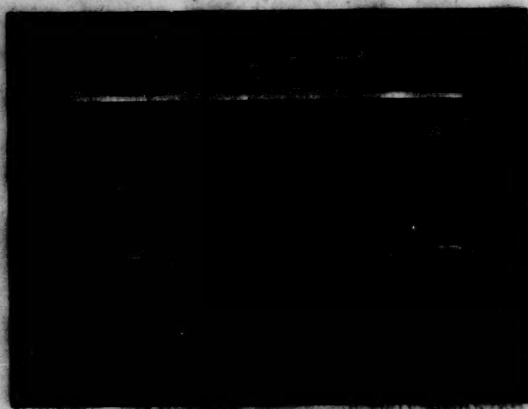
modo sed facienda probabant. Ecquid enim religio, ecquid fides ipsa pavesceret caelesti spatiosa regione, quam neque populorum fremitus, neque concitatae multitudinis impetus super terra repentina, nec regnorum vicissitudines, et commutationes, nec motus civilium temporum, nec rerum publicarum subitae conversiones attingerent? Quae fierent, quaeque evenirent, quaeque futura essent, vel esse possent, semper idem Deus futurus, semper idem et homo. Inter perpetuos inter terrores mortis, inter sollicitudines vitae delabentis, inter aerumnas quoties instaurandas, inter angustias numeratorum horum, ille inter inaccessibilem lucem aetheris, inter magnificentiam suorum operum, in quibus pariter admirabilia sunt oceanus et tota rocia, totius orbis caelestis machina et apparatus, herbula et cedrus, brachia et imper-

Atque ducunt haec Religio et Fides, quasi quaedam laudibus, instaurant utpote quae omnium salutem horum duorum enascantur; eriguntur ex natura creatae rei ac Dei creatis, et continentis, et conservantis praecepta annuntiant, ab obligatione, a scelere vindicant, et, quae debentur, instanter sentit peccatus animo ac peccatus silentio, coram sine exceptione produnt peritiam. Ergo nihil utriusque timendum in perturbacionibus publicae rei, in conflagrationibus quomodocumque aut exaltatis, aut partibus. Terrae et humana ibunt in melius, commotione populi erit iter in vita; religiosa ac divina aut stabunt altiora, aut potentiora redibunt. Dominata incolunt, veritate integra, Religio et Fides non modo regenda ex populo habent, sed in eorum praecedentium sunt ut rebus, quibus et corrigant. Neque timendum aut a rebellibus, aut a rebelles, si haec; sanctum est enim: «Gens et regnum, quod non servit Deo, peribit, et gentes sollicitae reprobentur». Putamus haec in sexagesimo Matthaei capite haberi? Fortassis est ita et in aliis libris, haec tradit historia. Ubi Chaldaeae, Assyriae, Persae, Aegyptius, et Graeciae et Praenestis laborat analium fides ut in fidei modum, quod certo minime credendum, sed tot in haec quae diem affosa monumenta gentium testantur.

Haec illa coram, sine volumine, sine retentia, sine minis, et quasi rebus consulens patria, et humano generi quasi prospiciens. Cum autem ille alius, qui necessitate magis quam auctoritate, amolimento potius quam officio movetur, praesentis et officii, sit cum emolumento contractum, minime mirandum, credo, quod non modo placuerit, sed rapuerit novo illo atque inaudito dicendi genere, quo domi, quo in templo, quo in ipso popularium oratorum coetu semper unus est. Ars artem velabat, facundia eloquentiam, sapientiam ingenium. At mirum quam profecerit; nam qui audirent accedere, ingrediebatur templum, ingrediebatur aulam magis quasi active colloquuntur et collaturus, quam passive docendus auscultator, et eo libentius, quo sciret illic novas quasdam haberi et expendi et ventilari quaestiones, quae propriis temporibus, opiniones, forsitan et homines attingerent. Quae in re mirabili certe felicitate unus pariter est, quippe hodierna tempora ea sunt, quae in civilibus motibus, opinionibus

aliquid semper habeant religioni vel addendum, vel subtrahendum; religiosa autem principia, quae mores alunt, quae veritatem important, in opiniones et motus civiles pariter demum incurrunt. Res enim publica ferme corpus est; religio, fides tanti est quanti anima corporis; atque ideo sicut in homine quidquid patitur anima corpus patitur, et quidquid patitur corpus anima sentit, sic in publica re si quid periclitetur religio, pariter etiam periclitatur respublica, et si quod in rem publicam adigatur vulnus, religio pariter vulneratur.

Hinc Lacordairio nostro fuit, ut quisque, siqua religionis et civitatis sunt, ea sua lance libraret, ut inde honos religioni, utilitas rei publicae, pax et tranquillitas utrique ex concordia oriretur. Rapidis haec omnia sermocinationibus pernicibusque tractabat, non minus luculenter tamen, nec minus argumentis illustribus. Quo factum est ut vinciret animos, ut suaderet, ut recrearet, abdicatis ornamentis et facis et numeris oratoriae artis, prout videbatur. Videbatur, inquam; non tamen erat, quippe ars optima, et naturalis facundia, et copia pulcherrimarum imaginum eloquentiae peritiam et

Sepulchrum Godefridi de Bouillon
Boloniae Gallica in urbe renovatum an. MDCCCIC.

studium sublime occultabant. At qualis concionator et orator, talis exstitit scriptor. Quae pro libertate decentis Ecclesiae egit, socio illo Mont-lambert, eadem iuventa florente, talia sunt ut aeternitate digna penitus videantur. Ideo, ut ipse de se dicere interdum solebat, quasi praenuncius venturae aetatis civis non modo existimatus, sed fuit, non habitus modo sed cognitus, ac talis in ipso exordio haberi coeptus est, qualem postea sui cives cognitum iudicant, qualem anni qui sequuti sunt, et quod nunc incipit saeculum comprobant.

Iure igitur, eius, qui duodecimo mensis Maii die anno MDCCCII natus est, memoriam recolimus pro his quae vivens egit, pro his quae, exemplo faciendi praestito, facienda reliquit; nam huic ingens et decorum est in apertam aciem primo descendisse, et coram conservasse manus cum hostibus, et subvertisse. Fabio Maximo laus est quod numquam ab Hannibale victus sit, at aliquid gloriosius Marcello tribuimus, quod, apud Nola praelio facto, vinci posse Hannibalem demonstravit. Plures quidem fuere catholicae veritati eo tempore Fabii, Marcellus autem hic unus, quem tot postea, aemulatione et exemplo edocti, Scipiones sequuti sunt. Atque ideo quae prius tantum e castris et vallo Ecclesia depugnans, oppugnantes arcebat,

mox ansa portis excedere et aciem instruere in profligandos hostes et obsidentes felici impetu irrupit.

A. VIEILLLOT.

SEPULCRA REGUM LATINORUM

HIEROSOLYMAE.

Quinto idus Octobris anno MDCCCVIII cum alta nox Hierosolymae incumberet, in Sancti Sepulchri basilica, dolo, aut culpa, aut casu excitatum erupit repente incendium, idque adeo vehemens ut sacram aedem paene funditus vastaverit. Tunc Graeci incolae, optime rati catholicos fideles atque Franciscanos sodales hand posse eo tempore instaurationum sumptus sustinere, accedente venia Praefecti infidelium, ipsi ad opus accessere. Quamvis autem non obtinuerint, quod maxime cupierant, ut Catholici nominis custodes omnino a reliquiis sacratissimis arcerentur, id tamen efficere valuerunt ut cum duos post annos iterum Ecclesia patuit, sepulchra regum omnino essent abrasa, qui latinum regnum Hierosolymae militia crucis, bello et sanguine redemptum tenuerant, ibique prope Christi sepulchrum pie fuerant reconditi.

Quod quidem Dominicum sepulchrum, prout scribit Eusebius in *Theophania* (1), erat « spelunca nuper in saxo excisa nullum adhuc cadaver experta, quia oportebat unicum loculum uni insolito mortuo deservire. Miraque visu erat petra spatioso in loco sola exstans erecta antrumque unicum intus habens ». Atqui, heic prope, anno CCCXXVI Constantinus imperator tria templa extruenda curavit, primum in Passionis memoriam (Τὸ σπηρίον μαρτύριον), alterum in crucis loco (Τὸ σπηρίον σημείον), tertium ad locum sepulchri atque resurrectionis (Τὸ κατὰ τὸ θανάτου πρόπαιζ), quod ἀνάστασις; sive a resurrectione proprie dictum est. Templa haec post multas vicissitudines assiduasque barbarorum incursiones et vastationes, liberata tandem anno MCXXX per milites Crucis sancta civitate, sub una eademque aede connexa et conclusa sunt. Templi autem ad latus laevum spelunca hiabat in rupe, quae productis muris et ipsa templo coniuncta est sacellique ad instar exornata, erectumque in ea altare. Aedicula haec nova nomen passim mediam per aetates obtinuit « sacellum Adami », forte e traditione satis vulgata, primi patris caput eodem in antro sub Dominicae crucis loco reconditum, ac per hiantem montis rupem sanguine morientis Redemptoris fuisse ablutum; quae refert quoque S. Hieronymus, fidem rei tamen et lectori solatam permittens (2) et alias « favorabilem interpretationem » rem appellans, « mulcentem aurem popularem, nec tamen veram » (3).

Atqui hoc adamussim in loco regum latinorum exuviae reconditae, Godefridi nimirum triumphique praesertim qui post eum novum regnum habuere. Godefridus « gratia Dei, ecclesiae Sancti Sepulchri nunc advocatus » ut ipse, regum titulum aspernatus, de se scribebat (4), obiit anno MC, quintodecimo kal. August. atque « se-

(1) Migne, *Pat. Gr.*, T. XXIV.

(2) *In Ephes.*, V, 14.

(3) *Comm. in Math.*, I. IV, c. 27.

(4) Cfr. *Vilhelmum Trium*, I. IX, c. 9.

ritas operosa: loricata navigia, onerariae naves, phaseli, quidquid ex hoc genere quod vapore, velo, remo, ligno, ferro supernatet undis, vehere possit, cibos adducere, a periculo auferre, misum illuc est, et exodus lacrimabilis incipit ac perseverat, quem non vices noctis, non aestuosum pelagus retardant. Ecquid lugubrius, ecquid funereum magis quam deserere sine fletu patriam, carissimos suos inhumatos relinquere, nescire utrum quis ex amicis adhuc spiret famelicus, ubi sit, quot in aerumnis versetur? Unum est omnibus, qui rari superstites adhuc, infidum fugere solum, malignum aërem, pestilentem exhalatione sulphuris, undique olentem putredine insepulorum.

Atque utinam hic finis esset omnium aerumnarum! Egeni, angustiati, afflicti, quibus nulla argenti vis, nullae vestes, nullus cibus est, nisi quem dederit pia dextera tantorum miserata malorum, abeunt; at nullum circa litus fugientibus tutum; nam undique, in ipso itinere, quae circum laevibus collucent ignibus, insequitur abeuntes fragor montium tonantium, subter aestuat ebulliens mare, desuper tenebrosus ingruit caelum perpeti horrens caligine.

Fama est olim, quidquid nunc obtinet Caribicum mare, fuisse terram ingentem; subitaneo hiato, subitanea conflagratione una cum habitatoribus consedis, undis invadentibus loca dehiscencia; incolas una cum regione sua perisse, ac solummodo apices alpium, qui nunc sunt insulae vastissimi sinus, remansisse. Opinio inest omnia, quae illic supersunt adhuc, eodem quodcumque fore peritura exterminio. Undenam ista? Dicuntur Caraibes horrendum olim admisisse scelus, quo Numinis ira concitata, eos delere decernens, partim illico incendio sustulit, regionemque ipsam execratam flammis et mari operuit; partim, — quippe nonnulli, in illa horrida vice, montium culmina petiverant —, Hispanis inductis Christophoro Columbo duce, ferro et servituti reservavit extinguendos; siqui tamen pertinacius vitae illic haesissent, hos omnino, sublata penitus terra, deleteret. Quid in hac traditione Caribica veritatis lateat, prorsus ignoro; facta, quae narrat, malo magno vera experimur. Ceterum in aperto est Caraibes plures in insula S. Vincentii habitasse, hos loca praesertim coluisse, in quibus Vulcani repente ira furia; atque nec unum ex aboriginis mortem vitasse; quinimo inter illa mortalium millia, quae subterraneus ignis illic absumpit erumpens, maxima pars ex Carabis erat. Adhuc nonnulli supersunt in insulis Dominica et Sancta Lucia. Haec autem notata volui, non ut huiusmodi crepundiis habeatur fides, sed ut illud arcanum sensum asseram, quo (ni fallor apud Machiavellium id notatur) gentes, populi praesagam quamdam gerunt mentem malorum suorum, suique finis; praesagio pariter quodam magnas commutationes et subversiones reipublicae praesentiunt et ante diem annuntiant, nec apud eos desunt signa quaedam in caelo, et monstra quaedam in terris, quibus, quasi praevis atque praeunciis, de ira superum, quasi « ut fugiant a facie arcus », admonentur.

Sed haec nostrum, quodcumque est, argumentum minime spectant; ea vero diximus, ne quis negligentiae nota nos inureret; nam si ea praeterivimus, quae apud auctores plures de Ca-

raibis narrantur, scilicet admonitos iam inde fuisse de futuro adventu hominum barbam habentium, non ignorantiae, non socordiae causa omisimus, sed quia arbitrati sumus in hanc elucubrationem minime facere, et minime opportunam huiusmodi recordationem venire. Nunc ad ea redeo, quae res nostra postulat, eruntque caput tractationis, quam animo versamur, tempusque locumque idoneum nancisci videntur.

Historiae monumenta, narrationes gentium a patre in filios, quae « traditiones » vocantur, et quarum clarissimi et scitissimi viri memoriam in libris suis interdum facere non dubitarunt, plurima referunt excidia gentium, regionum, et urbium, quae hodiernae cladi, quam in insula Martinica et adiacentibus deflemus, non longe distant; quin etiam haec ultima non ultimum inter illa obtinet locum. Diversitas unica in hoc, quod ex hisce fuerunt, quae ad unguem narrata sunt a superstitute populo; fuerunt, quae narrata sunt a conterminis et adiacentibus; fuerunt, quae vix famae exiguae credita sunt; fuerunt, quae prorsus ignota mansere cum superstes nullus existerit, ne locus, ne regio quidem; fuerunt denique, quae, regione et locis manentibus et signa, indicia, notas facti exhibentibus, factum profecto ostendunt, at nihil ex hisce habemus quod scrutanti altius et altius perspicere volenti ostendunt, idque tum ignorantia litterarum, tum bellis, quae monumenta eiusmodi omnino abstulerunt. Do exemplum iuxta singula. Quid resciremus de illo Mare Mortuo, seu lacu Asphaltide, ubi Sodoma et Gomorrha fuisse narrantur? Atqui in sacris Hebraeorum litteris continetur quod satis est ad indicandum, illic aliquid fuisse, quod ex conflagratione subterranea, ex incendio montium adiacentium arserit, quod subsederit, quod Pentapolim infelicem absorberit, et aeterna palude graveolente obruerit et obtexerit. Habes igitur hic quae Loth superstes narraverit, quod inde Moyses et historia Hebraeorum admiserit, ac in posteros demandaverit.

Quae vero famae exiguae credita sunt, habemus in illa conflagratione Aventini montis, et Capitolii, et Palatini. Hisce ex incendiis nihil restat, praeter traditionem fabulosam Caci, qui, Vulcani filius, paternas

Ore vomens flammam, magna se mole ferebat.

Tophi vero, et quotquot vulcani vim manifestant, illic sunt; quibus ubi addideris nomina ipsa Etruscam linguam sonantia, facile cetera nosces. Neque longe sunt ab his, quae narrantur de Atlantide submersa, de Lemuria, apud Platonem, apud Sinenses et Indos; tum quae de gentibus scimus, quibus patria circa Albanos tumulos erat; nam (prouti alias in *Voce Urbis* notatum est) cum ad dimidium elapsi saeculi via sterneretur prope Albanum in Latio, ingens tophacea rupes reperta est multis alta metris, opus vulcanicum certe; at profundius fodientes invenere semiambustas sub illa pauperum casas, ossaque habitantis anus edentulae, et ulterius exiguum vici necropolim. Nullum de his relictum monumentum habebamus, sicuti nullum de Carseolana planitie, per quam cum ferrivia foderetur, inventus est lucus, inter tophos superiectos candenti lapillo, speciem arborum adhuc limpide in vitratibus ramulis alabastrinis-

que ostendens; corallum inter hanc sylvam repertum est, quo mulieres ornantur, quinimo et foliae castaneae quibus manifestum fuit inter Iulium et Augustum mensem illic incendia feruisse. At nemo de illo vulcano memoriam prodidit, et tamen locus dicitur « Sesara », quod est: « fixura mala »; sunt crateres limosi vulcani, sunt arenae, sunt tophi, denique rivus dicitur Camaranus; « Camar » autem idem ac « ferbuit »; sunt circa montes saxa igne corrupta. Ecce locus vulcano absorptus et subversus, in quo superstes nemo fuit, qui narraret. Iam quot insulas habet Oceanus in gremio deglutitas hiato subito? Plures notantur in chartis marinis, quae nunc amplius non exstant. Habemus modo vulcanos, quorum excidia historiae referunt; cuiusmodi Vesaevus prope Neapolim, quo ferme subversae, omnino obruta sunt Pompeii, Herculani, Stabiae; et, ne dicam terrae-motus Uliisyonis et Messanae (MDCCLIV, MDCCLXXXIII), habemus quid factum sit ad Caracas an. MDCCCXII, et ad Krakatoam an. MDCCCLXXXIII. Ingens hisce terrae-motibus interemptorum numerus, nec qui Martinica in insula saeviit, minor, data proportionem, habendus. Quanam ergo tantorum causa damnorum, tamque frequentium?

H. DE VECCHI PIERALICE.

EX ITALIS URBIBUS

De Taurinensi bonarum artium concursu.

Est Augustae Taurinorum ad meridiem recens quasi et locupletior urbs, aedibus ornata, porticu, hortisque amoenissima, laetis arboribus consita. Illuc, primo vere, atque aestivo tempore, ad captandum frigus, animi causa, se conferunt cives. Omnia circum ad laetitiam vocant, sive tu respicias ad levam partem sive ad dexteram: hic adest Eridanus, qui *sonoris plurimus volvitur undis*, et praeter ripam dulcis clivus se se extollit, ubi beatiores homines villam sibi condere consueverunt; et longius, quasi ad sidera se se elevans, Supergae collis, ubi Carolus Emmanuel III, Victorii Amedei II filius, vix regnum auspicatus, templum dedicavit, quod, obsessa urbe, pater voverat. Ipse enim anno MDCCVI, quum urbs Augusta Taurinorum a Gallicis copiis obsidione premeretur, Supergam collem conscendit, hostium castra inspeturus, vovitque, si vicisset, templum se Virgini Matri in summo clivo excitaturum. VII idus Sept. commisso proelio, tam insignem victoriam de Gallis retulit, ut urbem in libertatem vindicaverit, et diuturno bello finem imposuerit. Ad occiduum vero se se attollunt Alpes, quae nivibus perpetuis albescentes, regionem nostram muniunt simul et decorant.

Hic, haud procul a viridario, quod olim Valentilla Francica, ne sibi suisque suburbanum secretum deesset, maximo cultu exornavit, nova ac repentina continuarum aedium series exstructa est, ubi, summo studio, ingenioque est nuper collectum quidquid pertinet ad artem, quae res exornare maxime studet. Omnes curas et cogitationes, huius consilii auctores, illuc contulerunt, ut italica soboles severissimis elegantiorum artium studiis iuxta ac bonis moribus excoleretur.

CONSTANTINI PISONI

CANDELARUM AD SACRA OPIFICIUM EXCELLENS, PRAEMIIS INSIGNE

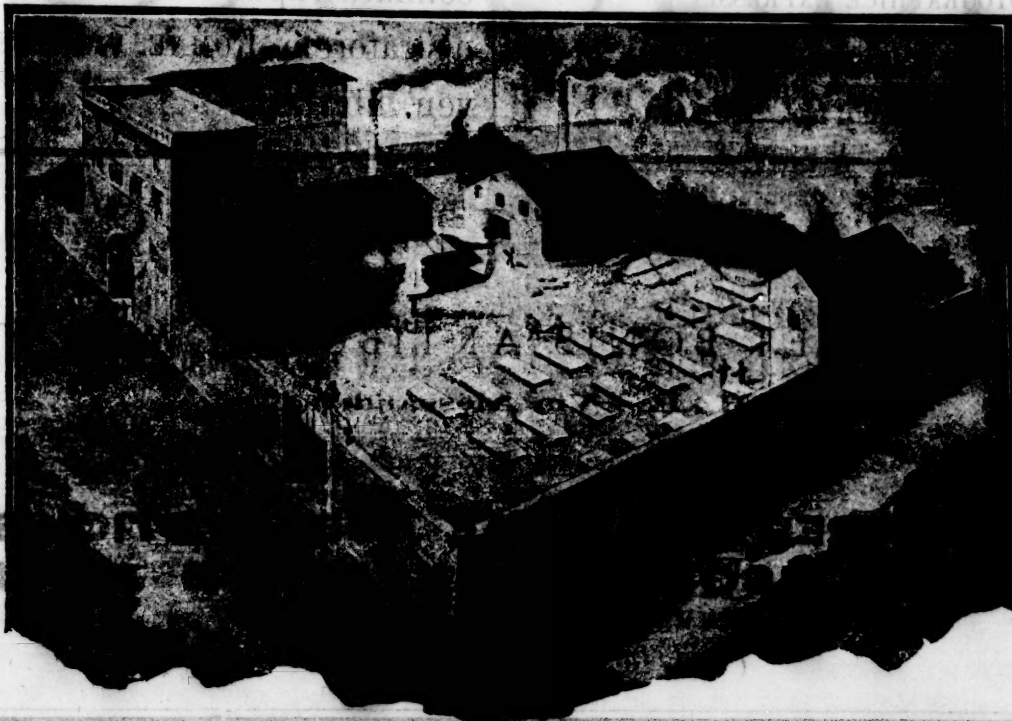
ab anno MDCCCIII constitutum

Romae in Italia, Corso Vittorio Emanuele 127-129 et Via de' Sediari 1, 2, 3.

Vaticanam Basilicam instruit, quoties de Beatificatione aut Canonizatione solenne sit.

Cientes frequentissimi sunt in Urbe, in Italia et apud exterarum gentes.

Pama
undique manavit.

Cereas faculas ad noctem conficit, easque ad decem usque ac duodecim horas diuturnas, Ecclesiis ac familiis necessarias, quod parsimoniam cum salubritate et munditie coniungant.

faculis suppeditat.

OPIFICII PISONI PROSPECTUS

ROMAE, Via Orti Alibert 13-15 (Lungara).

Res per omnem orbem exportatur nullo iubentium impendio

PER ORBEM

ICARI exemplum, pulcherrimi adolescentis Daedalaef, cuius miserrimo fato aegeum mare nomen accepit, non satis fuit ut novissimos nostris diebus titanos ab ausu dissuaderet aethereas tentandi vias Olympique iuga humanis alis attingendi. Etsi enim Severo victimam sibi iam legerit sors, audaciaeque eius morte rependerit praemium, mox aemulus illius civisque Santos Dumont impavidus iterum sibi gloriae aut mortis molimina parat. Qui iam Lutetiae globum confici novum mandavit atque instrui, quo dimetiatur iterum felicisque vias, a quibus paulo ante non sine discrimine suprema vi ventorum aërisque dispulsus est. Sit ei saltem novus monitus Hiller, Germanorum centurio ex aeronautarum legione electus, qui mox actus aërio globo Munachium urbem reliquit. Nox erat, et in caelo obnubilo nulla stella, nulla lunae lumina splendebant, cum immo tempestas mota horridoque austri flatu incitantur nubes in cursum. Dum iactatur globus ad quingenta metra sublimis in aerem, strepit ecce tonitrus, fulmen incenditur dissolvitque sericam sphaeram, quae, emissio subtili spiritu quo sustentabatur, in imum corruit. Hiller, quamquam utrumque crus ex lapsu fractum reportavit, vitam tamen servavit; quod heu! non contigit eius Gallico collegae Baudic, qui ad Hyeres cum ab aërio globo, quem pariter ex officii ratione conscenderat, praecipitasset in mare, fluctibus obrutus misere periit.

A Gallia ad Americanas regiones me facile adducunt naves ex infelici illa Martini-

cae insula appulsa, secumque non modo immanis ruinae nuntios singulos ferentes, sed etiam tristes reliquias atque signa cladis horrendae; cineres dico, quibus naves ipsae cooptae sunt. Concurrit ad litus multitudo, quae cum Vulcani pulverem vidit desiderio eam possidendi corripitur: nautae eam pretio ponere civibus constituunt. Felix ausus! Affluunt emptores nundinae cinereae; capsula quinquaginta saltem obolis venalis fit, paulatimque, aucto commercio, crescit pretium. Quid plura? Sodalitium ad cauponam constituitur, quod « veros cineres, quos Pelée mons evomerit » auctionatur...

Rem nostris, si placeat, statim imitandam propono; adeat enim occasio, quae ne vana fugiat, cavendum celeriter: Innio enim mense quo vivimus, ac prope in aestivum tempus ingressi, nix alba, candida, frigida nix, caeleste certe non vulgare donum, in Italia aliisque Europae nationibus in arva, in sata inque iam virentes segetes concidit. Qui igitur se ob insolitum eventum male multari existimant, conclusam capsulis aestivam nivem ceteris populis singularium rerum curiosis venundent, ut in aeternam rei memoriam asservent; accepto inde lucro arborum detrimenta brevi restituant, damnaque sibi sarciant.

Post nivalem pluviam insolitam naufragio locum concedam, Kathleen nautis piscatoribus quod occurrit. Erat plena formidinis audaciaeque cetaceorum piscatio, atque orcarum, quum

unius ex monstis ira formidabilis ceterorum ultionem comparat. Vulnerata enim orca ex lanceae mucrone furit atque infrenit, statimque tanta vi in consequentem navem concurrit, ut latus eius penitus frangat. Irrumpit in scapham unda, rixque possunt piscatores, immissis in mare ratibus exiguis, a fluctuum impetu aufugere. Undecim tamen per dies vento marique iactantur nautae infelices, quoadusque Dominicae insulae affulserunt tandem orae; ad quas appulso naufragos sacramento credendum est despondisse non ultra in orcarum venationem se reversuros. Quamquam omnes sciunt in proverbium cessasse nautarum iusiurandum a ceteris haberi prorsus diversum!...

VIATOR.

EPISTOLARUM COMMERCIIUM

Cl. v. AUG. PA... Brasov. - De iis quae ad Vocem Urbis vulgandam curasti amplissimas gratias referimus.

Cl. v. HIL. DO...., Chicagine. - Quos petilisti commentarii numeros misi. Americanas notitias a te expectamus.

Cl. v. I. MICR...., Augustae Taurinorum. - Iam a VII nrm. an. II caput in Vocem Urbis institutum est ad quaestiones proponendas; scribas igitur et nos edemus. De reliquis tibi satisfaciemus ubi primum in potestate erit.

Cl. v. V. HER.... Mendhusii. - Quae a Klopstokio transtulisti haud satis plana nobis visa sunt.

A SECRETIS.

Quod in mysticis olim certaminibus a Graecis fuisse factitatum accepimus, ut alii aliis facem per manus traderent, illuc spectabat, non modo ut Deam Athenarum potentem colerent, aut plebis animus, uti fit, quodam veluti spectaculo caperetur, sed hoc facto, veteres illi sapientes dum Palladem omnium artium inventricem venerarentur, arcano quodam sensu progressum disciplinarum viderentur adumbrasse, quo aetas aetatem inventis suis, quasi totidem facibus, sic ardet, ut ad supremum illum doctrinae gradum perveniamus, ad quem hominum mens possit edurgere.

Hae de causa ut praesentis, alloquio, omnium civium adventu, rei maiestatem adderet, huc huius temporis convenit Victorius Emmanuel, huius nominis tertius, cum Helena coniuge, haec Augustae domus principes, huc administri regni atque oratores a populo delecti, et complures ex omnibus Italiae civitatibus. Quamobrem haec nostra civitas denno regni totius caput per hunc dies vixit.

Hi viri spectatissimi, occasionem nacti, ad civium incunditatem complura intelligenti iudicio, perorant. Inter quae memorare iuvabit fuisse statuae aeneam dedicatam memoriae honorique Amadei, Augustae Salasorum ducia. Hic enim poene puer multa tulit fecitque. Alter Victorii Emmanuelis II filius, cum anno MDCCCLXVI pugnatum est infelicitate ad Austerum, ipse supremus italarum equitum ductor, fortitudinis laude inclaruit, et militis animi gloriis fungens, fractis Italarum opibus, quae rei restituae iam nulla spes esset, adverso vulnere solutus, tunc demum, a sua regenda, e pugna discessit. Sed qua erat animi vi, quietis impatiens, mox ad castra rediit. Quae maxima regum et hominum prudentia elucet, ab Hispanis ad regnum adlectus, non solum aut hominibus inservit, parem se difficultatibus temporibus exhibuit. Namque vix regnum elementis laude iam de se non sperat, sed fiduciam attulit. At factionis rem publicam obtinenda, regno, quod neque desiderat optaverat, ultro ac libentissime abdicavit. Hinc ab Hispania, reducem suorum laetitia, obsequium, gloria comitantur.

Tunc curis publicis vacuus, cum Victoria, coniuge suavisima, matrona antiquae sanctitatis maximae consilii, quae in miserorum fortunis sublevandis solatia vitae quaesierat, liberos in spem virtutis sollerter eduxit, famulatum benignum, large pauperes habuit. Benignus, civium commodis humanissime inserviens, multos mortales effusa beneficentia demerens, omnium sibi benevolentiam atque admirationem conciliavit. Obiit insigni civium luctu anno MDCCCLXXXIV. — Insidet equo, ac plane paludatus, quasi suos ad pugnam invitet.

Opus politissimum atque omni intelligentis iudicii viro probatissimum; artifex enim novo consilio atque artificio, in anaglyptis complures circum statuas honoris ergo effingendas curavit, quae ab stirpe maiores domus Augustae referrent, quorum vestigiis insistens Amadeus, virtute, sollertia, opera, stetit atque refulsit.

Postero die, in verticem collis Supergae, e regione urbis Taurinensium in templum quod, ex voluntate patris Carolus Emmanuel III ex-

struxit ingenio praescriptoque Iuvara, se contulit Rex Victorius Emmanuel III cum principibus, monumentum auspicaturus dedicatum memoriae Umberti I, Modoetiae abhinc tres annos atrociter confossi.

Eminet altior columna lapidea, mira arte confecta, habens in cacumine aquilam vulnere sauciata, in basi signum anaglypticum ex aere referens Umbertum ipsum, qui gladio portendit nomina urbium, quas, hic lue grassante, adventu, alloquio, liberalitate invisit.

Illic, in maximo civium advenarumque concursu, cum in mentem omnium revocatur Umberti virtus, eiusque manes precibus iubentur placari, reges, populi, populorumque rectores monentur. Animus tristis est, et dum haec scribo subit illud Vergili:

Heu! nihil invitis fas quemquam fidere divi!

Nil enim sacri religiosique interfuit praeter quod Augusta domus in Supergae vertice proposuit. Utinam cultores bonarum artium in concitissimo huius aetatis cursu, quo humana cuncta ferri atque aucta procedere videmus, quemdam illis finem esse constitutum sentiant, quem transilire nefas sit, quemque, ubi attigerint, vel felicissimis temporibus sensim deflo-
rere atque exarescere ipsae artes videantur.

SUBALPINUS.

ANNALES

Mandchouriae provinciae seditiones. — Venezuelanum civile bellum. — Albanensium consilia. — Boerorum expleta deductio.

QUIETI Mandchouriam provinciam restitutam nondum esse ex Berolinensibus nunciis accepimus. Girin atque Mukden per regiones novae sicariorum atque perduellium turbae pervagantur; quibus, idque est dolendum maxime, addita Europaeorum perdita mens. Russorum dico turbas, quorum plures qui captivi vel exsules in siberianis desertis degebant, effractis vinculis, vel delusa custodum vigilantia, in Mandchouriensium fines irrupere, et acriori ferocia Sinenses aemulantes, domus delent et sata depopulantur. Missa in scelestos peditum equitumque auxilia; inde sperandum est audacia virorum, qui iam capite damnati sunt vel ad metalla puls, fore ut reprimatur.

★

Venezuelana seditio pariter in dies flagrat: Guayra enim ipsum portum ipsamque urbem perduellium cohortes obsederunt. Adsunt illic tamen naves Germanorum Italarumque, ut cives tueantur suos; ceterum rebelles victos iam dixerunt, quamquam simul enarrarunt pontem, in quo ferreae vehes pertranseunt, Caracas ad urbem pergentes, ab iis fuisse dirutum, pariterque submotos atque avulsos ferreos tramites, per quos via ad urbem caput panditur. Quapropter qui Caracas incolunt cives obsidione ne proxime premantur valde metuunt.

★

Albanensium quoque regnum novis semper perturbationibus obnoxium videtur. Ut autem pax firma pariterque foecunda eius civibus reddatur, qui redimendae suae genti a Turcarum servitute student postulationem publice vulga-

runt atque omnibus regibus Europae et praesidiis communicarunt, ut sua loca ab Italicis militibus occuparentur non aliter ac milites Austro-Bosniaca atque Hertzegowinica litora tenuerunt. Credimus haud facile Italos administris invitationi huiusmodi cessuros; periculi enim plena res est, neque novum onus obire Italos deceret, nisi ad rem consensus omnium nationum accederet.

★

Boeri milites composite arma Kitchener duci tradiderunt, ita ut exacta iam res videatur, et pax perpetuo composita.

Itaque qui Sanctae Helenae in insula Boeri milites captivi detinebantur in patriam redire coeperunt, dum contra legiones Anglorum in nova Africae colonia, relicto tantum suorum praesidio, proficiscuntur ut ad sua loca redeant.

Quin etiam ipsi Dewet atque Botha duces patriam relicturi praedicantur, atque in Europam venturi ad Krugerium praesidem visitandum; sero tamen ut, plurium Anglorum desiderium explentes, feriis quae his diebus magna civium et colonorum concursu habentur ob Eduardi regis coronandum publice adsint.

POPICOLA.

Post scriptum. — His annalibus VII kal. Iul. praelo commissis, Londinensia solemnia ob gravissimum regis morbum intermissa cognovimus. Anglorum votis libenter accedimus, ut Eduardus rex quam citissime ad sanitatem reverteretur, atque diutissimum regnum fauste ac feliciter obtineret.

AENIGMATA

I.

Cauda caputque petra; est inter pronomina
[pectus].
A toto — heu miseri! — vitiantur saepe pueli.

II.

Urbs prior Ansoniae, pars allicit altera nares;
Totum Urbis summus longeque amplissimus
[ordo].

I. SOLA.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus PETRI ANGELINI opus accipiet, cui titulus:

LOLLIUS

SIVE

DE PROECTA LATINITATE.

Aenigmata an. V, n. IX proposita his respondent:

1) Ares; Sera — 2) Fax; Faex.

Ea rite soluta miserunt:

Th. Vignas Sch. Piar.; Anic. Tapias Navarro, Roma — I. G. Grunes, Nicosburg. — Guil. Schenz, Ratisbona. — E. G. Agius Taurinis. — M. Iann C. SS. R., Cervenka. — H. A. Strang, Lissabon. — Collegium Scholarum Piarum Stellae. — F. Gordon, Mancunio. — Rich. Malotta, Brzozów. — V. Harb, Mendhusio. — Bern. Alcon Sch. Piar., Utiel. — I. Walmar, Varsavia Polonorum. — Ad. Huza, Grybovia. — Ioan. Cantano Ceva marchio, Vercellis. — A. Mesek, Travnik. — Am. Crivelli, Asisio. — C. Tranchese S. I., Neapoli. — Alois. Battisti, Maraula. — I. Grass, Novesio. — Alois. Cappelli, Sals. — Ver. Carliato, Vicentia. — Petr. Garrone, Pessano et Vercellis. — C. Perazzi, Mangalore in Indis. — D. Le Provost, Briocen. — Alex. P. Gest., Lambertville. — Fr. Ballar Sch. Piar., Sabadello. — Am. Robert, Marieville. — Lud. Podobinski, Cracovia. — Nic. Diederichs, Seecovio. — Iul. Sernatinger, Dresda. — St. Figielski, Rypino. — P. G. M. Madoetia. — Ant. Allaria, Augusta Taurinorum.

Sortitus est praemium

M. IANN,

ad quem missum est CARMELI PEZZULLI carmen historicum

DE DUPLICI

SACRI CORPORIS DIVI SOSII

TRANSLATIONE

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina Pacis Phil. Cuggiani.